EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 2009.10.29
KOM(2009)599 galutinis

# KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

## dėl darbuotojų sveikatos ir saugos direktyvų 93/103/EB (žvejybos laivai) ir 92/29/EEB (medicininis gydymas laivuose) praktinio įgyvendinimo

**KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI**

**dėl darbuotojų sveikatos ir saugos direktyvų 93/103/EB (žvejybos laivai) ir 92/29/EEB (medicininis gydymas laivuose) praktinio įgyvendinimo**

## 1. ĮVADAS

Šią ataskaitą Komisija pateikia, nes siekdama tobulinti reglamentavimo sistemos įgyvendinimą įsipareigojo jį įvertinti[1]. Daugiausia dėmesio ataskaitoje skiriama dviejų direktyvų: 1993 m. lapkričio 23 d. Tarybos direktyvos 93/103/EB dėl būtiniausių saugos ir sveikatos reikalavimų, dirbant žvejybos laivuose[2] ir 1992 m. kovo 31 d. Tarybos direktyvos 92/29/EEB dėl būtiniausių saugos ir sveikatos apsaugos reikalavimų, skirtų gerinti medicininį gydymą laivuose[3] perkėlimui į nacionalinę teisę ir taikymui.

Ši ataskaita susijusi tik su minėtomis dviem direktyvomis ir padėtimi 15 ES valstybių narių, nors Komisija mano, kad joje pateikta naudingos informacijos ir dvylikai naujųjų valstybių narių. Ataskaitoje neaptariami tarptautinių susitarimų reglamentuojami aspektai[4].

Ataskaita daugiausia grindžiama valstybių narių pateiktomis nacionalinėmis ataskaitomis[5] ir nepriklausomų ekspertų, vertinančių dviejų direktyvų praktinį įgyvendinimą vietoje, ataskaita, įskaitant atvejų tyrimus Ispanijoje, Prancūzijoje, Italijoje ir JK. Kiti informacijos šaltiniai – Europos statistika dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir Komisijos patirtis kontroliuojant direktyvų perkėlimą į nacionalinę teisę bei taikymą.

## 2. TEISINIAI PADARINIAI

### 2.1. Direktyva 93/103/EB

Prieš priimant direktyvą daugelyje valstybių narių jau galiojo teisės aktai, kuriais buvo reglamentuojama sveikata ir sauga žvejybos laivuose. Kai kurios valstybės narės pranešė, kad dėl direktyvos joms nereikėjo iš esmės keisti jų teisės aktų. Kitos mano, kad direktyva joms suteikta galimybė nustatyti nuoseklią būtiniausių saugos ir sveikatos taisyklių, taikomų konkrečiai darbui žvejybos laivuose, sistemą.

---

1 Komunikate *2007–2012 m. Bendrijos darbuotojų sveikatos ir saugos strategija: gerinti darbo kokybę ir našumą,* COM(2007) 62 galutinis, 2007 2 21.

2 OL L 307, 1993 12 13, p. 1.

3 OL L 113, 1992 4 30, p. 19**.**

4 Pvz., Tarptautinė konvencija dėl žmogaus gyvybės apsaugos jūroje (SOLAS), Darbo jūroje konvencija ir Žvejų darbo konvencija. Ataskaita taip pat neapima 2009 m. vasario 16 d. Tarybos direktyvos 2009/13/EB, įgyvendinančios Europos bendrijos laivų savininkų asociacijų (ECSA) ir Europos transporto darbuotojų federacijos (ETF) sudarytą susitarimą dėl 2006 m. Konvencijos dėl darbo jūrų laivyboje ir iš dalies keičiančios Direktyvą 1999/63/EB (OL L 124, 2009 5 20, p. 30).

5 Siunčiamomis Komisijai pagal abiejų direktyvų 13 ir 9 straipsnių 3 dalis (vėliau panaikintos Direktyva 2007/30/EB).

Tačiau kai kuriose valstybėse narėse, kur esamos taisyklės galioja jau ilgą laiką, direktyva turėjo didelės įtakos teisės aktams, todėl reikėjo priimti naujus įstatymus. Teisės aktuose, kuriais direktyvos perkeltos į nacionalinę teisę, taip pat nustatyti tam tikri nauji pagrindiniai rizikos prevencijos principai, pvz., darbuotojų informavimo, mokymo ir konsultavimo bei rizikos vertinimo.

### 2.2. Direktyva 92/29/EEB

Dauguma žvejybos ir prekybos laivynus turinčių valstybių narių jau turėjo teisės aktus, kuriuose nustatyti aukšti reikalavimai, susiję su medicininėmis atsargomis ir medicinos pagalba laivuose, todėl perkeliant direktyvą tereikėjo šiuos teisės aktus persvarstyti ir atnaujinti. Kai kuriose valstybėse narėse[6] privalomas mokymas laivuose sveikatos klausimais jau buvo reglamentuotas, o konsultavimo per radiją paslaugos jau buvo teikiamos.

## 3. SĄMONINGUMO DIDINIMO IR LYDIMOSIOS PRIEMONĖS DIREKTYVŲ 93/103/EB IR 92/29/EEB TAIKYMO SRITYSE

Priėmus abi direktyvas ES lygmeniu pradėta įgyvendinti nemažai informavimo ir sąmoningumo didinimo priemonių. Todėl Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūra[7] savo interneto svetainėje pradėjo skelbti gerąją patirtį žvejybos sektoriuje, apimančią tokius aspektus, kaip mažų žvejybos laivų rizikos vertinimas[8].

Nacionaliniu lygmeniu valdžios institucijos, darbdaviai, darbuotojai ir jų organizacijos rengė informavimo ir sąmoningumo didinimo kampanijas, susitikimus, seminarus ir mokymo sesijas. Kai kurios valstybės narės parengė naujas arba pakeitė esamas gaires, pvz., dėl rizikos vertinimo ir prevencijos bei saugios darbo praktikos. Viešinimui buvo naudojama įprasta spausdintinė žiniasklaida, papildomai informacija buvo teikiama interneto svetainėse.

Vis dėlto daugelio valstybių narių socialiniai partneriai vertina naujųjų nuostatų viešinimo veiklą kaip nepakankamą. Atrodo, kad darbuotojams sunku gauti informacijos apie šias nuostatas per įprastas ar naująsias žiniasklaidos priemones[9], atsižvelgiant į tradicijas sektoriuje, jo susiskaldymą, mažųjų įmonių vyravimą ir didelę darbuotojų kaitą. Užuot organizavusios nesusietą veiklą, kai kurios valstybės narės[10] įgyvendino konkrečiam sektoriui pritaikytus prevencinius planus su išsamiau apibrėžta ir visiškai integruota strategija. Kelios valstybės narės[11] taip pat įsteigė saugumo priemonių laivuose ir žvejams skirtos apsauginės įrangos finansavimo fondus. Nedideli mastai žvejybos sektoriuje skaičių ir ekonomine prasme kai kuriose valstybėse narėse iš esmės pateisina ar paaiškina, kodėl neskirta dėmesio priemonių plėtojimui, siekiant viešinti tas nuostatas. Kitose valstybėse narėse, kuriose žvejybos sektorius didesnis, už nuostatų viešinimą atsakingos institucijos turi investuoti daugiau išteklių ir būti labiau atsidavusios šiam darbui.

---

6 Prancūzija, Ispanija, Suomija, Nyderlandai, Vokietija ir Airija.

7 Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2062/94 (OL L 216, 1994 8 20, p. 1).

8 http://osha.europa.eu/en/good_practice/sector/fisheries/risk_assesment.php.

9 Kaip tai matyti iš Prancūzijos atvejo tyrimo. Ispanijos atvejo tyrime nurodyta, kad buvo jaučiamas pasipriešinimas naujoms nuostatoms ir valdžios institucijų surengtoms sąmoningumo didinimo kampanijoms.

10 Pvz., Belgija ir Suomija.

11 Belgija, Suomija ir Prancūzija.

## 4. PERKĖLIMAS Į NACIONALINĘ TEISĘ

Abi direktyvas buvo vėluojama perkelti į nacionalinę teisę, o prieš atitinkamas valstybes nares pradėtos pažeidimo procedūros[12].

### 4.1. Direktyva 93/103/EB

Pagrindiniai atitikties sunkumai buvo susiję su apibrėžtimis, savininko atsakomybe, reguliariomis institucijų patikromis ir darbuotojų informavimu, mokymu, konsultavimu bei dalyvavimu. Prieš vieną valstybę narę pradėta pažeidimo procedūra, susijusi su „savininko“ sąvokos apibrėžtimi, įsipareigojimais pranešti apie įvykius jūroje, atlikti reguliarias patikras ir informuoti darbuotojus bei priedų nuostatomis dėl pirmosios medicinos pagalbos įrangos.

Tačiau kai kurių valstybių narių teisės aktuose nustatyti išsamesni reikalavimai, nei direktyvos būtinieji reikalavimai, pvz., jos taikymo sritis išplėsta ilgesniems kaip 15 m laivams (JK ir Airijoje) arba jos nuostatas nuspręsta taikyti naujiems ar atnaujintiems trumpesniems kaip 12 m ilgio laivams (Portugalijoje).

### 4.2. Direktyva 92/29/EEB

Daugelyje valstybių narių priedai perkelti į nacionalinę teisę beveik pažodžiui, tačiau kai kuriose iš jų tebesama trūkumų. Prieš vieną valstybę narę pradėta pažeidimo procedūra dėl poreikio užtikrinti, kad kiekviename su jos vėliava plaukiojančiame arba jos jurisdikcijoje registruotame laive visada būtų reikiamų medicininių atsargų. Byla nutraukta po to, kai valstybė narė suderino savo nacionalines nuostatas su direktyva. Kita pažeidimo procedūra pradėta prieš valstybę narę dėl sąvokų „laivas / žvejybos laivas“ ir „savininkas“ apibrėžčių nacionalinėje teisėje.

Kitų su direktyvos reikalavimų laikymusi susijusių didelių sunkumų patirta dėl mokymo, konsultacijų per radiją ir medicininių duomenų konfidencialumo.

Papildoma neprivaloma ES priemonė gali padėti kovoti su itin dideliu nelaimingų atsitikimų skaičiumi žvejybos sektoriuje ir tuo, kad daug laivų nepatenka į Direktyvos 93/103/EB taikymo sritį. Todėl Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su Darbuotojų saugos ir sveikatos patariamuoju komitetu[13] (toliau – patariamasis komitetas), ketina parengti neprivalomą vadovą, kuris būtų taikomas šiems mažiems laivams, daugiausia dėmesio visų pirma skiriant gerajai patirčiai ir prevencijos gerinimui.

---

[12] Dėl Direktyvos 92/29/EEB pradėtos devynios procedūros dėl nepranešimo, po vienos iš jų Teisingumo Teismas priėmė sprendimą (byla C-410/97 *Komisija prieš Liuksemburgą*, [1998] Rink. p. I-6813), o dėl Direktyvos 93/103/EB – taip pat devynios procedūros, po dviejų iš jų Teisingumo Teismas priėmė sprendimą (byla C-364/97 *Komisija prieš Airiją*, [1998] Rink. p. I-6593 ir byla C-362/98 *Komisija prieš Italiją*, [1999] Rink. p. I-6299).

[13] 2003 m. liepos 22 d. Tarybos sprendimas, kuriuo įsteigiamas Darbuotojų saugos ir sveikatos patariamasis komitetas (OL C 218, 2003 9 13, p. 1).

## 5. VEIKSMAI VIETOJE: DIREKTYVOS 93/103/EB PRAKTINIS ĮGYVENDINIMAS

### 5.1. Bendrieji klausimai

Nors į Direktyvos 93/103/EB taikymo sritį patenka tik labai nedidelė procentinė dalis viso žvejybos laivyno[14], pamatinė direktyva[15], įskaitant, kai taikytina, atskiras jos direktyvas, taikoma visam sektoriui.

Vertinant praktinį Direktyvos 93/103/EB įgyvendinimą susiduriama su dideliais geografiniais skirtumais, pvz., tarp Vidužemio jūros ir Atlanto vandenyno laivynų: pirmąjį sudaro mažesni laivai, paprastai kasdien ar kas kelios dienos grįžtantys į krantą, o antrąjį – didesni laivai, kuriems direktyva turi daugiau įtakos.

Socialiniai ir ekonominiai veiksniai, kaip antai nuožmesnė konkurencija, mažėjantys žvejybos ištekliai ir didelės kuro sąnaudos, mažina laivų savininkų, laivų kapitonų ir darbuotojų pajamas ir didina spaudimą per trumpiausią laiką sugauti kuo daugiau žuvies.

Todėl iki minimumo sumažintos įgulos[16], padaugėjo darbo valandų ir pailgėjo pamainos, nors dėl technologinės pažangos daugelio sunkiausių darbų galima išvengti. Mažos įgulos aktyvesnės veiklos laikotarpiu patiria ypatingą spaudimą. Ispanijoje atliktas tyrimas[17] rodo, kad žvejai laiko savo darbą alinančiu, bet ne pavojingu, o Nyderlanduose manoma, kad nepranešama apie ketvirtadalį įvykstančių nelaimingų atsitikimų. Dėl šių veiksnių naujųjų priemonių poveikį įvertinti dar sunkiau.

Darbo sąlygos laive (atlyginimas, laikas, praleistas ne namie, ilgos darbo valandos ir kt.) atgraso naujus jaunos kartos darbuotojus, todėl perėjimo prie prevencijos kultūros sunku tikėtis, bent jau artimiausiu laiku. Dėl pereikvojamų išteklių ir per didelio žvejybos intensyvumo ekonominės veiklos rodikliai prasti, dėl to sunku tinkamai prižiūrėti ir eksploatuoti laivus, o žvejai priversti labiau rizikuoti.

Laivų savininkų ir kapitonų požiūriu, naujosios nuostatos nesuteikia tiesioginės naudos, o darbo institucijos dalyvauja nedaug. Atrodo, kad tik kelios valstybės narės numatė finansinę paramą investicijoms į saugos įrangą ir įgulos mokymus.

Nors direktyvoje labiau pabrėžiamas sektoriaus saugumas, o saugos reikalavimai ir įgulos saugos mokymai pagerėjo, jos poveikis nedidelis, nes direktyva taikoma tik didesniems laivams, kurių mažiau ir kuriuose saugumo sąlygos bet kuriuo atveju geresnės, be to, mažai dėmesio skirta darbo sąlygoms, kurios gali padidinti profesinių ligų ir nesveiko gyvenimo būdo pavojų.

---

[14] Pagal Europos Parlamento pranešimą *Žvejyba: sauga ir nelaimingų atsitikimų priežastys* (2001 m. kovo 12 d.), manoma, kad direktyva taikoma tik 8 proc. eksploatuojamų laivų.

[15] 1989 m. birželio 12 d. Tarybos direktyva 89/391/EEB dėl priemonių darbuotojų saugai ir sveikatos apsaugai darbe gerinti nustatymo (OL L 183, 1989 6 29, p. 1).

[16] Prancūzijos atvejo tyrime aprašoma, kaip maždaug 24 m ilgio laivuose įgulos narių skaičius sumažėjo nuo devynių iki penkių darbuotojų.

[17] *Penosidad y Riesgo en las actividades pesquera. Las condiciones de trabajo y de salud de los trabajadores de la pesca en Cantabria (Sunkumai ir pavojus verčiantis žvejybos veikla. Žvejybos sektoriaus darbuotojų darbo ir sveikatos sąlygos Kantabrijoje), Labour Asociados*, 2003. Tarp pervargimo priežasčių minimos tokios: fizinės pastangos, daug darbo valandų ir dažnas poreikis būti nepatogioje padėtyje.

Kai kurių žuvų išteklių prasta būklė ir pernelyg didelis žvejybos intensyvumas yra veiksniai, dėl kurių laivų savininkai skatinami kuo labiau didinti laimikį, laikydamiesi ES teisėje ir valstybių narių teisės aktuose nustatytų apribojimų; kartais tai daroma laivų saugumo ir darbo bei gyvenimo laive sąlygų sąskaita[18].

## 5.2. Rizikos vertinimas

Pagal Direktyvos 93/103/EB 1 straipsnio 2 dalį visos pamatinės direktyvos nuostatos taikytinos į Direktyvos 93/103/EB taikymo sritį patenkantiems laivams. Pamatinės direktyvos 9 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad darbdavys turi pasirūpinti rizikos vertinimu. Rizikos vertinimas gali būti reikšmingiausia teisinė naujovė sveikatos ir saugos direktyvose, tačiau ši naujovė retai diegiama darbo laivuose atžvilgiu. Jei tokie vertinimai atliekami, pranešama, kad jie skatina diskusijas apie pavojus, jų padarinius ir prevencines priemones. Pranešama, kad mažų laivų savininkus atgraso vertinimo sąnaudos.

Kita problema ta, kad rizikos vertinimo reikalavimui įvykdyti dažnai naudojamas paprastas kontrolinis sąrašas, o tai neturi poveikio darbo sąlygoms laive. Dėl to žvejams trūksta ekspertų patarimų, kaip nustatyti saugias procedūras, siekiant išvengti pavojingos padėties laive.

## 5.3. Įgyvendinimo užtikrinimas

Pagal Direktyvos 93/103/EB 3 straipsnio 2 dalį reikalaujama, kad specialiai įgaliotos institucijos reguliariai tikrintų laivus.

Įgyvendinus direktyvą nepasikeitė nei patikrų žuvininkystės sektoriuje pobūdis, nei paskirtis[19]. Beveik kiekviena valstybė narė jau turėjo specialias patikros sistemas, skirtas tikrinti plūduriavimo, tinkamumo plaukioti ir gebėjimo įveikti avarinę padėtį sąlygas.

Daugelyje valstybių narių atliekamos dviejų rūšių patikros. Pirmosios yra techninio pobūdžio: paprastai jas atlieka laivybos institucijos, turinčios ilgametės patirties ir tinkamai išmokytų darbuotojų. Patikros atliekamos, kol laivas statomas, o vėliau – periodiškai (paprastai – kartą per metus), siekiant pratęsti jo licenciją ir leisti jam toliau plaukioti[20]. Kitos patikros susijusios su darbo organizavimu, mokymu ir kvalifikacija, darbo valandomis, saugos ir sveikatos klausimais, gyvenimo sąlygomis laive ir kt., už šias patikras atsako darbo institucijos. Kai kuriose valstybėse narėse vykdomos ir trečios rūšies patikros, paprastai tai sveikatos patikra, siekiant patikrinti laivo talpą ir asmenis, atsakingus už pirmosios pagalbos jūroje teikimą.

Todėl daugelyje valstybių narių žvejybos laivai tikrinami dviejų ar net trijų institucijų, kartais nesant beveik jokio koordinavimo. Apskritai atrodo, kad pirmenybė teikiama stabilumo, plūduriavimo sąlygoms ir įrangos saugumui, o žvejų gyvenimo sąlygomis, patogumu, ergonominiais aspektais, rizikos prevencija ir darbo valandomis dažnai nesirūpinama, nors „žmogiškasis veiksnys“ pripažįstamas kaip svarbiausias nelaimingus atsitikimus lemiantis veiksnys.

---

18 Aprašyta JK atvejo tyrime.

19 Nauja valstybinė institucija, atsakinga už žvejų saugą, įsteigta tik Airijoje, tačiau kitų valstybių narių institucijose nepadaryta reikšmingų pakeitimų. Nepriklausomų ekspertų ataskaitoje nurodoma, kad daug šalių, ne tik profesinės sąjungos, mano, jog darbo inspekcijos sistemos nepakankamos ir mažai kvalifikuotos, kad prižiūrėtų žvejų saugą ir sveikatą.

20 Dažniausias patikros būdas yra kontrolinių sąrašų apie laivo techninius aspektus parengimas, bet ne laivo kaip tinkamos darbo vietos įvertinimas.

Ir techninių, ir darbo inspekcijų buvimas gali sukelti painiavą tarp laivų savininkų, kapitonų ir darbuotojų. Dažnai abejojama specializuota techninė darbo inspekcijos kompetencija, visų pirma tose valstybėse narėse, kuriose atliekamos bendros patikros, o valstybėse narėse, kuriose atliekamos specializuotos patikros, daugiausia kritikos susilaukiama dėl to, kad trūksta inspektorių.

Atrodo, kad tik darbuotojai arba jų atstovai gali atlikti veiksmingas patikras laivuose, tačiau tokia padėtis netenkina, nes daugumoje valstybių narių žuvininkystės sektoriuje nėra profesinių sąjungų. Neretai taip yra dėl to, kad dažnai keičiasi įgula, į jos sudėtį įeina ir pagal darbo sutartį, ir savarankiškai dirbantys darbuotojai, be to, egzistuoja „uždarbio pasidalijimo“ sistema[21], kuri, atsižvelgiant į įgulos ekonominį suinteresuotumą maksimaliai didinti laimikį, atgraso darbuotojus ir jų atstovus nuo iniciatyvos, dėl kurios gali sutrumpėti laikas jūroje ar padidėti sąnaudos. Tokiomis sąlygomis sunku skatinti diegti saugos kultūrą.

Dėl to laivo saugai įtakos turinčius techninius reikalavimus veiksmingai tikrina techninės institucijos, tačiau atrodo, kad darbo institucijų patikros nepakankamos. Vis dėlto kai kurios valstybės narės pažymi, kad patikros atliekamos dažniau, o pasak Nyderlandų, nacionalinių nelaimingų atsitikimų skaičius tikriausiai mažėja dėl šios šalies sistemingai atliekamų patikrų sistemos[22].

Kadangi nėra tinkamai tikrinamos dažnų nelaimingų atsitikimų laivuose priežastys, nepakankamai įvertinamas dėl žvejybos darbo patiriamų sužalojimų ir ligų poveikis.

Pagal nepriklausomų ekspertų ataskaitą kai kuriose valstybėse narėse dėl atsakomybės pasidalijimo tarp nacionalinių ir regioninių institucijų bei darbo ir laivybos institucijų patikros yra mažiau veiksmingos, nors sunkumai atlikti patikras faktinėmis darbo sąlygomis yra pagrindinė praktinė problema: tokios patikros retai kada atliekamos jūroje, kai žvejai iš tikrųjų dirba[23].

### 5.4. Informavimas ir mokymas

Direktyvos 8 ir 9 straipsniai susiję su informavimu ir mokymu. Iki šiol surinkta labai mažai duomenų apie informacijos teikimą darbuotojams, tačiau atrodo, kad ši sritis susijusi su tokiais pat sunkumais, kaip mokymas[24].

Kalbant apie mokymą, valstybės narės mini sunkumus prieiti prie žvejų, atsižvelgiant į tai, kad jie praleidžia mažai laiko sausumoje ir turi nedaug laiko poilsiui[25]. Ši problema tampa dar didesnė, kai žvejai dirba tolimuose žvejybos rajonuose (į šį veiksnį ne visada atsižvelgiama) ir dėl sektoriaus struktūrinių problemų (jos glaudžiai susijusios su darbo laikinumu, visų pirma tokiuose žvejybos rajonuose veikiančiose MVĮ).

---

21 Tradicinė atlygio sistema žvejybos pramonėje yra laimikio ar pajamų dalies pasidalijimas atėmus sąnaudas, arba dalies ir atlygio sistema (šaltinis: TDO: *Žvejų darbo ir gyvenimo sąlygos,* Ženeva, Dok. CFI/4/1988/1). Siekdami maksimaliai padidinti savo pajamų dalį, žvejai dažnai linkę dirbti su kuo mažiau įgulos narių.

22 Atrodo, kad patikros yra tokios pat griežtos, kai artėja laivo eksploatavimo pabaigos diena, nors pranešama, kad tokiais atvejais laivo kapitonai mažiau linkę investuoti į saugą.

23 Jūroje tikrinami tik ilgesni nei 24 m. laivai, nes mažesni laivai retai praneša apie savo ketinimą išplaukti į jūrą.

24 Ispanijos atvejo tyrime pažymėta, kad pasamdžius trečiąją įmonę žvejai nebuvo labiau informuoti apie jų atsakomybę už savo ir kitų asmenų saugą ir sveikatą.

25 Ispanijos atvejo tyrime paminėta, kad net profesinė sąjunga nerengė žvejams specialių mokymų.

Minėta „uždarbio pasidalijimo“ sistema yra dar viena kliūtis mokymui, nes mokymas turi vykti sausumoje, todėl tuo metu nemokamas atlyginimas. Nepaisant to, valstybės narės mano, kad padažnėję mokymai yra vienas iš svarbiausių direktyvos rezultatų.

## 6. VEIKSMAI VIETOJE: DIREKTYVOS 92/29/EEB PRAKTINIS ĮGYVENDINIMAS

### 6.1. Bendrieji klausimai

Apskritai direktyva įgyvendinta pagal reikalavimus, nes ji plačiai pripažinta profesionalų ir dėl to, kad jie bendradarbiavo su institucijomis, taip pat dėl pastarųjų atliekamų patikrų. Tam padėjo tikslus direktyvos priedo suformulavimas, nepaliekant vietos interpretacijoms.

Turint omenyje, kaip sunku išskirti naujų nuostatų poveikį ir nustatyti bei gauti patikimus statistinius duomenis, vertinant apskritai, medicininis gydymas laivuose pagerėjo. Suinteresuotiesiems asmenims pavyko įtraukti nuostatas į savo prevencines tvarkas, įskaitant mokymą, aprūpinimą medicininėmis atsargomis bei gelbėjimo krepšeliu ir jų priežiūrą.

Tačiau prekybos ir žvejybos laivynai skiriasi. Nors direktyva nesunkiai įgyvendinta prekybos laivyne, žvejybos laivyne buvo sunkiau įgyvendinti reikalavimą turėti medicininių atsargų, visų pirma tai pasakytina apie mažąsias įmones.

Kaip pagrindinis direktyvos rezultatas nurodytas geriau organizuotos medicininių konsultacijų teikimo sistemos įvedimas. Medicininiai radijo centrai taip pat pasirodė labai veiksmingi: dabar turima duomenų apie laivų prašymų skaičių, dažniausiai pasitaikančius sužalojimus ir veiksmus, kurių imtasi.

Daugelyje valstybių narių darbuotojai vis labiau pasitiki mokymo programomis, susijusiomis su atsakomybe už sveikatą laive.

Tai, kad kapitonai dažnai pageidauja neadministruoti vaistinėlės vaistų, sumažina vaistų naudą laive teikiamam gydymui. Taip pat atrodo, kad daugeliu atvejų gydytojai labiau linkę evakuoti pacientus, o ne išrašyti laive turimų vaistų. Be to, atrodo, kad vaistų gabenimas neturi didelės įtakos ekonominėms sąnaudoms, nors kai kurios valstybės narės jas mini.

Kritiškiausiai direktyvos poveikį vertina profesinės sąjungos, kurių manymu, vykdant teorinius ir praktinius mokymus apie pirmosios pagalbos vaistinėlės išteklius ir teikiant konsultacijas per radiją, nesilaikoma direktyvos reikalavimų, taip pat stokojama lėšų darbuotojų mokymams, kaip visą tai panaudoti jūroje.

Ypatingi sunkumai, susiję su galimybe mokytis, pastebimi tarp savarankiškai dirbančių darbuotojų ir žvejų kooperatyvų, nes jų atlygis labai priklauso nuo dienos laimikio.

### 6.2. Medicininės atsargos

Direktyvos 2 straipsnyje nurodyta, kad kiekvienas laivas visada turi gabenti medicininių atsargų, kurių kokybė atitiktų laivo kategoriją, kelionės pobūdį, darbą, krovinius ir darbuotojų skaičių. Didesniuose laivuose, kurių kelionė trunka ilgiau nei tris dienas, turi būti patalpa ligoniams, o į ilgesnes nei trijų dienų tarptautines keliones plaukiančiuose laivuose su 100 ar daugiau žmonių įgula turi būti gydytojas.

Vertinant apskritai, teisės aktai taikomi ir medicininės atsargos gabenamos laive. Tačiau tebesama kai kurių sunkumų, visų pirma susijusių su vaistinėlių turiniu, kuris ne visada atitinka visus direktyvos reikalavimus, taip pat susijusių su pasibaigusio galiojimo laiko vaistų ir medicininių atsargų pakeitimu. Atrodo, kad kai kuriais atvejais taip yra todėl, kad inspektoriai nėra šiuo tikslu specialiai išmokyti.

Atrodo, kad padėtis su medicininėmis atsargomis didelėse įmonėse ir prekybos laivuose yra geresnė, o mažosiose įmonėse ir žvejybos laivuose reikalavimo tikrinti ir keisti atsargas laikomasi mažiau.

Savarankiškai dirbantiems žvejams sunku suprasti teisės aktus dėl medicininių atsargų.

Pastebėta tam tikrų sunkumų, susijusių su narkotinėmis medžiagomis, nes tiekėjai nėra pakankamai informuoti.

| |
|---|
| Reikėtų įvertinti poreikį pakeisti vaistinėlių turinį, pasibaigus jo galiojimo laikui. Galėtų būti sudaryta patariamojo komiteto darbo grupė, kuri padėtų Komisijai atlikti šią užduotį. |

### 6.3. Atsakomybės pasidalijimas

Direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje reglamentuojamas atsakomybės už aprūpinimą medicininėmis atsargomis ir jų papildymą pasidalijimas tarp savininko ir kapitono ar įgaliotojo asmens.

Neatrodo, kad šis pasidalijimas keltų sunkumų. Atsakomybė už aprūpinimą medicininėmis atsargomis ir jų keitimą, taip pat jų valdymą ir priežiūrą paskirstyta tinkamai. Ispanija paminėjo aiškumo stoką, nurodžiusi, jog palyginti su prekybos laivynu, atsakomybės pasidalijimas žvejybos laivyne ne toks aiškus, nes pastarajame kapitonas ir savininkas dažnai yra vienas ir tas pats asmuo.

### 6.4. Mokymas

Direktyvos 5 straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodyti mokymo reikalavimai iškelia du pagrindinius klausimus: pirma, ar bazinio skubios medicininės pagalbos mokymo pakanka ir ar jis tinkamas, ir, antra, ar kapitonas ir pareigūnai bent kartą per penkerius metus dalyvauja kartojimo kursuose.

Padėtis valstybėse narėse ir pagal laivyno rūšį skiriasi. Kai kuriose valstybėse narėse manoma, kad bazinio mokymo žvejybos pramonėje nepakanka. Padėtis, susijusi su kartojimo kursais kas penkeri metai taip pat skiriasi. Daugelyje valstybių narių mokymas kas penkeri metai yra privalomas. Suomijoje toks mokymas yra būtina sąlyga gauti reikalavimų atitikties žurnalą ir dirbti profesionaliu jūrininku. Vokietijoje dalyvavimo įrodymas būtinas, norint pratęsti kapitono / pareigūno pažymėjimą.

Kai kuriose valstybėse narėse privalomi specializuoti mokymai pirmosios pagalbos / greitosios pagalbos srityje / bazinių pirmosios pagalbos mokymų srityje visiems asmenims, dalyvaujantiems profesionalių jūrininkų kursuose, o kapitonai atskirai mokomi pirmosios pagalbos. Tačiau pirmosios pagalbos mokymai kartais laikomi netinkamais. Kartais trūksta atskirų mokymų kapitonams, pvz., kaip naudoti švirkštus ir įšvirkšti injekcijas. Žuvininkystės sektoriuje kuo mažesnis žvejybos laivas, tuo mažiau tikėtina, kad kapitonas ar kitas įgulos narys bus baigęs medicinos pagalbos ar bet kokius kitus kursus.

## 6.5. Medicininiai radijo centrai

Direktyvos 6 straipsnyje nustatytas tikslas įsteigti medicininių konsultacijų per radiją su gydytojais, kurie specializuojasi gyvenimo sąlygų laive srityje, centrus, pasiektas sėkmingai, nors kai kuriose valstybėse naudojamos iki tol buvusios struktūros. Danijoje centralizavus per radiją teikiamas medicinos paslaugas, vairininkų ir medicinines konsultacijas ir per radiją teikiančių gydytojų mokymus iš laivų evakuojamų žmonių labai sumažėjo. Apskritai manoma, kad šie centrai veikia tinkamai, nors esama ir tam tikrų trūkumų.

Iš nepriklausomų ekspertų ataskaitos matyti, kad kai kuriose valstybėse narėse medicininiuose radijo centruose nedirba gydytojai ar specializuotas medicinos personalas, o į skambučius atsako budintis gydytojas, neišėjęs mokymo apie sąlygas laivuose. Kitose šalyse gydytojai mokomi teikti konsultacijas per radiją laivuose esantiems asmenims ir pagalbai jūrininkams teikti visada budi bent vienas gydytojais.

Pagrindinis trūkumas tas, kad nėra „gyvo“ paciento vaizdo, todėl gydytojas turi pasitikėti tuo, kaip kapitonas apibūdina paciento simptomus. Šios informacijos patikimumas turi įtakos gydytojo teikiamų konsultacijų patikimumui, todėl tikėtina, kad evakuojama daugiau pacientų, nei reikia.

Danijoje sėkmingai atlikti bandymai su vaizdiniu tyrimu per interneto kamerą. Tačiau trūkumas tas, kad kai kuriuose laivuose nėra nuolatinio interneto ryšio, taip pat didelė įrangos ir interneto ryšio kaina.

Švedijoje įsteigti specialūs virtualūs centrai su gydytojais, kurie specialiai išmokyti ir turi žinių apie sąlygas laive.

Labai skiriasi laivo ryšio su krantu priemonės – nuo paprasto VHF radijo iki satelitinio telefono ir e. pašto.

Avarinėse situacijose taip pat naudojamas oro transportas, o Ispanija minėjo, kad yra laivų-ligoninių.

## 6.6. Patikros

Direktyvos 7 straipsnis apima metines medicininių atsargų patikras.

5.3 skyriuje nurodyti sunkumai (Direktyva 93/103/EB) tokie patys ir šiuo atveju.

# 7. BENDRAS VERTINIMAS

## 7.1. Svarbiausios teigiamos direktyvos pasekmės

### *7.1.1. Direktyva 93/103/EB*

Valstybių narių ataskaitose bendrai nenurodyta svarbesnių neigiamų ar teigiamų pasekmių, tam tikrais atvejais todėl, kad ir anksčiau taisyklės buvo tokios pat griežtos. Dėl bendro žvejų socialinių ir ekonominių sąlygų blogėjimo pastaraisiais metais tapo sunku įvertinti padėtį. Nustatyta, kad pagerėjusi padėtis yra priemonių, kurių imtasi siekiant pagerinti laivyną, netiesioginis rezultatas, o ne todėl, kad mėginta pagerinti darbo sąlygas laivuose.

Tačiau tarp teigiamų Direktyvos 93/103/EB pasekmių valstybės narės nurodė tokias:

– vienodi minimalūs saugos lygiai visose valstybėse narėse;

– aiškios būtiniausius saugos ir sveikatos reikalavimus nustatančios taisyklės, specialiai pritaikytos darbui žvejybos laivuose, įtrauktos į nacionalinės teisės aktus, o savininkai privalo visų šių taisyklių laikytis; taip inspektoriams lengviau atlikti kontrolę;

– daugiau patikrų;

– didesnis įsipareigojimas laikytis nacionalinės teisės aktų rizikos darbe prevencijos srityje;

– didesnis žvejybos laivų saugumas ir geresnės darbo sąlygos, visų pirma susijusios su darbo įgulomis, darbo vietomis, apgyvendinimu laive ir krovinių bei žuvų dėžių tvarkymo metodais;

– geresnė profesinės rizikos prevencijos sistemos struktūra ir *modus operandi*, visų pirma geresnis mokymas, informavimas ir inspekcijų darbas;

– daugiau mokymų darbuotojams ir kapitonams;

– šiek tiek pagerėjusios gyvenimo sąlygos laive (nors taip pat dėl technologinės pažangos);

– direktyvoje nustatyti reikalavimai buvo naudingi rengiant praktines nuostatas dėl žvejybos laivų statybos ir įrengimo;

– suaktyvėję profesiniai debatai sektoriuje.

*7.1.2. Direktyva 92/29/EEB*

Nors valstybės nenurodė svarbesnių neigiamų ar teigiamų teisės akto pasekmių, kai kurios nurodė, kad apskritai padidėjo informuotumas apie saugą ir sveikatą. Tarp teigiamų pasekmių paminėti kartojimo kursai ir naujų apibrėžčių įtraukimas, o dėl būtinųjų reikalavimų vaistinėlėms ir gydymui laive padaryta tam tikrų nacionalinės teisės aktų pakeitimų.

Valstybės narės nurodo ir kitų teigiamų aspektų, pvz.:

– pripažįstamas privalomos profesinės medicininės jūrininkų kontrolės poreikis;

– geresnis gydymas laivuose;

– medicininės atsargos užtikrina medicininę priežiūrą laive;

– papildomų vaistų įtraukimas į medicinines atsargas (priešnuodžių);

– medicinines atsargas geriau naudoja už medicininę priežiūrą ir konsultavimą atsakingas asmuo;

– veiksmingesnės vaistų tiekėjų patikros, visų pirma psichotropinių vaistų atveju;

– kartojimo kursai bent kas penkerius metus kapitonui ir darbuotojams, kuriems patikėtas medicininių atsargų naudojimas, dėl to pagerėjo šių asmenų medicininės žinios;

– informavimo kampanijos (skirtos įgulai, laivų savininkams ir laivybos įmonėms) lėmė didesnį sąmoningumą.

## 7.2. Pagrindiniai įgyvendinimo sunkumai

### *7.2.1. Direktyva 93/103/EB*

Valstybės narės mini šiuos sunkumus:

– daugelyje valstybių narių socialiniai partneriai manė, kad nepakako naująsias nuostatas apimančios sklaidos ir informavimo veiklos;

– atsižvelgiant į techninį direktyvos sudėtingumą, reikėjo papildomos paramos;

– atsižvelgiant į pakeitimus, esamiems 18 m ir ilgesniems laivams[26] sunku atitikti direktyvos reikalavimus;

– didelė saugumo įrangos kaina (darbdaviams);

– mažų laivų savininkai nenori atlikti rizikos vertinimų dėl susijusių sąnaudų;

– rizikos vertinimas dažniausiai atliekamas pildant formas ir neturi įtakos darbo sąlygoms laive;

– laivybos aplinkoje nėra rizikos prevencijos politikos integruotos kontrolės ir plėtros plano;

– nėra kompetentingų institucijų oficialių bendradarbiavimo procedūrų;

– neįgyvendinamos nuostatos dėl profesinių ligų prevencijos;

– kai kuriais atvejais laivyno amžius yra įgyvendinimo kliūtis;

– tai, kad nėra stipraus žvejų atstovavimo, kliudo gerinti darbo sąlygas;

– nerūkantieji valgykloje vis dar turi kęsti rūkančiuosius;

– trūksta tiesioginės pagalbos asmenims, susijusiems su saugos klausimais laivuose.

**Ypatingas mažų laivų atvejis: Direktyva 93/103/EB**

Direktyva 93/103/EB netaikytina laivams, kurių ilgis mažesnis nei 15 m, nors pamatinė direktyva taikoma laivams, kurių neapima Direktyva 93/103/EB.

Beveik kiekvienas trumpesnis nei 15 m laivas yra kapitono nuosavybė, o kapitonas dažnai dirba kartu su kitais savo šeimos nariais. Todėl šiame sektoriuje daug MVĮ: atsižvelgiant į valstybę narę, nuo 60 iki 90 proc. laivyno sudaro trumpesni nei 12 m laivai.

[26] Prancūzija nurodė sunkumus atitikti kai kuriuos Direktyvoje 2002/44/EB (vibracija) ir Direktyvoje 2003/10/EB (triukšmas) nustatytus reikalavimus žvejybos laivams.

Pagal nepriklausomų ekspertų ataskaitą mažiems laivams sunku atitikti saugos ir sveikatos reikalavimus, o dėl didelės saugos įrangos kainos mažų laivų savininkai atgrasomi nuo jos įsigijimo.

Informaciją apie saugą sunkiau gauti mažesnių laivų kapitonams ir įgulos nariams, ypač kai visuomenės informavimo institucijos naudoja naująsias technologijas, pvz., internetą.

Šeimos įmonės dažnai naudoja senus laivus, o jų darbuotojai paprastai nekvalifikuoti.

Mažų laivų praktiniame vadove, kuris paminėtas 4.2 punkte, reikėtų skirti dėmesio medinių laivų problemoms, pvz., susijusioms su avariniais keliais ir išėjimais.

*7.2.2. Direktyva 92/29/EEB*

Valstybių narių nacionalinėse ataskaitose minimos šios praktinio įgyvendinimo problemos:

– tinkamos vietos vaistinėlei radimas[27];

– naujų medicininių atsargų įsigijimo ir išlaikymo kaina;

– sunkumai užtikrinant kai kurių vaistų atsargas, visų pirma vaistų nuo maliarijos (kuriuos reikia importuoti)[28];

– neproporcingas medicininių atsargų, kurių privalo būti laive, kiekis, palyginti su laivo dydžiu;

– vaistų, kuriuos gali administruoti tik kvalifikuotas gydytojas, turėjimas laive;

– žvejybos pramonėje vaistinėlė daugiausia naudojama nesunkiems negalavimams, pvz., galvos skausmo atveju;

– medicininių radijo centrų įsteigimas kėlė sunkumų, nes gydytojai nebuvo susipažinę su jūrine aplinka, neturėjo darbo su radijo ryšio technologijomis patirties ir dėl to, kad tokio pobūdžio pagalbos prašymų pasitaiko nedažnai;

– kai kuriuose sektoriuose gydytojus laive galėtų pakeisti specialiai išmokyti felčeriai; pasiūlyta šį sprendimą palikti valstybei narei.

**Ypatingas MVĮ atvejis: Direktyva 92/29/EEB**

Apskritai buvo manoma, kad direktyva sukurta didesniems laivams, o ne visam Bendrijos laivynui, todėl jos įgyvendinimas MVĮ kelia daugiausia sunkumų.

Pagal direktyvą vaistai, kuriuos privaloma turėti laive, laikomi tinkamais didesniems laivams, tačiau pernelyg didelė našta juos turėti vidutinio dydžio laivuose.

Nuostatos dėl atstumo nuo kranto kai kuriems pramonės sektoriams sukėlė ypatingų sunkumų.

---

27 Danija išsprendė šią problemą, sukurdama mažesnių talpų vaistinėles.

28 Danija praneša, kad ne Europoje dėl ribojančių nacionalinės teisės aktų gali būti itin sunku įsigyti vaistų.

## 8. PASIŪLYMAI, KAIP GERINTI PADĖTĮ

### 8.1. Direktyva 93/103/EB

Dauguma valstybių narių mano, kad direktyvos nereikia keisti, ir nurodo, kad tam tikras jos įgyvendinimo metu nustatytas problemas galima būtų išspręsti ir ne teisėkūros veiksmais, pvz., atliekant specialias patikras, kurių metu daugiausia dėmesio skiriama konkretiems klausimams, ir teikiant papildomą informaciją.

Tačiau kai kurios valstybės narės mano, kad direktyva taip pat turėtų būti taikoma trumpesniems nei 15 m laivams, nes didelė dalis valstybių narių laivyno patenka į šią kategoriją, o statistika rodo, kad daug nelaimingų atsitikimų įvyksta mažuose laivuose.

Iš nacionalinių ataskaitų matyti, kad pagrindinė problema yra žvejų saugos kultūros didinimas, tam būtinas informavimas ir mokymas. Valstybės narės mano, kad informavimą galima būtų planuoti sistemiškiau, o rengiant mokymą saugos klausimais turėtų būti labiau atsižvelgiama į žvejų išsilavinimo lygį, galimybę dalyvauti mokymuose, tradicijas, kultūrą ir pan., įtraukiant daugiau praktinių mokymų.

Taip pat reikia daugiau bendradarbiavimo ES lygmeniu geriausios patirties ištyrimo ir skleidimo srityje, o strateginis tikslas – humanizuoti darbą žuvininkystės sektoriuje – turi būti įtrauktas į bendrąją žuvininkystės politiką (BŽP), pvz., per socialinį dialogą.

### 8.2. Direktyva 92/29/EEB

Valstybės narės pateikė keletą pasiūlymų dėl direktyvos priedų, t. y. kad būtų persvarstytos pagal II priedą reikalaujamos medicininės atsargos, atsižvelgiant į regioną ir laivo kategoriją, siekiant užtikrinti, kad sąrašas atspindėtų laivo poreikius ir sąlygas laive. Priedus reikia pritaikyti prie technologinių ir medicininių pokyčių, susijusių su medicininėmis atsargomis.

Kiti pasiūlymai buvo susiję su informavimu ir mokymu[29] bei patikros sistema.

Taip pat Komisijai buvo siūloma paskatinti geresnį direktyvų suvokimą, parengiant vadovus, apimančius įvairias veiklas, laivų dydžius ir ES laivynų darbo sąlygas.

## 9. VEIKSMINGUMAS

### 9.1. Direktyva 93/103/EB

*9.1.1. Įtaka nelaimingiems atsitikimams darbe ir profesinėms ligoms*

9.1.1.1. Nelaimingi atsitikimai darbe

Pagrindinė problema susijusi su nacionalinių įgyvendinimo priemonių įvertinimu, nes sunku nustatyti atitinkamą padarinio priežastį. Nacionalinės nuostatos galiojo dar prieš priimant

[29] Pavyzdžiui, Komisija turėtų pasiūlyti išsamius medicininio gydymo mokymo tikslus juos teikiantiems asmenims.

direktyvą. Technologiniai pokyčiai taip pat yra įtakos darbo sąlygų gerinimui turintis veiksnys[30].

Nors Eurostatas renka statistinius duomenis ES lygmeniu[31], būtent apie laivybos sektorių patikimų duomenų nėra. Tačiau galima paminėti neseniai atliktą ES nelaimingų atsitikimų darbe *ad hoc* tyrimą 15 ES valstybių narių, konkrečiai – 1999 m. darbo jėgos tyrimą[32], kuris rodo, kad žvejybos sektoriuje įvyksta daugiausia nemirtinų nelaimingų atsitikimų darbe, jie 2,43 karto viršija ES vidurkį.

Daugelyje valstybių narių taip pat trūksta patikimų duomenų apie naujųjų teisės aktų poveikį, nors paprastai nacionaliniu lygmeniu stebima nelaimingų atsitikimų, susijusių su jūrininkais, statistika.

Tačiau dauguma valstybių narių pranešė, kad nelaimingų atsitikimų darbe sumažėjo, galbūt dėl naujųjų nuostatų įgyvendinimo, mokymo ar informavimo kampanijų. Su kai kuriomis išimtimis atrodo, kad daugelyje valstybių narių nelaimingų atsitikimų sumažėjo labiau nei žvejų, o tai reiškia, kad nelaimingų atsitikimų skaičius mažėjo dar iki perkėlimo datos. Visais atvejais nelaimingų atsitikimų statistika daugelyje valstybių narių menka. Tai gali būti paaiškinama tuo, kad paprastai įpjovimai, nubrozdinimai, sužalojimai ir sumušimai net nelaikomi nelaimingais atsitikimais, tiesiog manoma, kad toks darbas.

Nors nelaimingų atsitikimų skaičius sumažėjo, jų rimtumas galėjo padidėti, visų pirma atsižvelgiant į laive praleistą laiką, sumažėjusias įgulas ir trumpą laiką, skirtą mokymams sausumoje. Daugeliu atvejų atrodo, kad saugos sąlygos laive pagerėjo iki perkėlimo į nacionalinę teisę datos, taip galima paaiškinti, kodėl nelaimingų atsitikimų sumažėjo labiau nei darbo jėgos. Vis dėlto reikėtų turėti omenyje, kad Direktyva 93/103/EB taikoma tik nedidelę procentinę ES žvejybos laivyno dalį sudarantiems laivams[33]. Kadangi yra didelis skirtumas tarp rizikos mažame laive ir dideliame laive, logiška, kad nacionalinėse ataskaitose tiesioginis naujųjų direktyvos reikalavimų poveikis nelaimingų atsitikimų skaičiui vertinamas kaip mažas.

9.1.1.2. Profesinės ligos

Kadangi nacionalinės profesinių ligų registravimo sistemos turi dar daugiau trūkumų, nei nelaimingų atsitikimų registravimo sistemos, nustatyti ryšį tarp naujųjų nuostatų ir profesinių ligų raidos sektoriuje ryšį nustatyti dar sunkiau. Vis dėlto netiesioginiai duomenys rodo, kad prasta sveikata yra svarbus veiksnys, dėl kurio žvejai atsisako darbo. Senėjimo veiksnį sustiprina tai, kad vis mažiau darbuotojų ima verstis šia profesija, daugiausia dėl sunkių sąlygų. Tai turi įtakos darbingų gyventojų gebėjimui prisiimti sunkią darbo naštą atšiaurioje darbo aplinkoje.

---

30 Vis dėlto sunkumų kyla, jei mokant darbuotojus neatsižvelgiama į technologinę pažangą.

31 ESAW – Europos nelaimingų atsitikimų darbe statistika ir EODS – Europos profesinių ligų statistika. Duomenys nėra visiškai palyginami, nes nevisiškai suderinami duomenų rinkimo kriterijai. Tikrasis problemos mastas savanoriškose nelaimingų atsitikimų darbe registravimo sistemose vis dar nepakankamai įvertintas. Tačiau 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 1338/08 dėl Bendrijos statistikos apie visuomenės sveikatą ir sveikatą bei saugą darbe (OL L 304, 2008 12 31, p. 70) turi pagerinti pranešimo derinimą.

32 2007 m. darbo jėgos tyrimas neapima nelaimingų atsitikimų ir sveikatos problemų žvejybos sektoriuje, nes nėra tenkinami patikimumo kriterijai.

33 Pavyzdžiui, ilgesni nei 12 m laivai sudaro ne daugiau kaip ketvirtį bet kurios valstybės narės laivyno.

Svarbiausius rizikos ir atšiaurių sąlygų veiksnius žvejyboje lemia orai, sunkus rankų darbas, psichologinės ir socialinės problemos dėl ilgalaikės izoliacijos, spaudimo greitai dirbti ir ilgų laukimo valandų, kurios nevienodai pasiskirsto tarp aktyvios veiklos laikotarpių ir monotoniško laukimo, taip pat šių pavojų tarpusavio sąveikos.

Didesnė konkurencija, pvz., dėl mažėjančio laimikio, sunkina prevencinių priemonių taikymo sąlygas. Visų pirma „uždarbio pasidalijimo“ sistema daugelyje mažų laivų gali nulemti ilgesnes darbo valandas, ilgesnį laive praleistą laiką ir didesnę įtampą. Mažai tikėtina, kad tokiomis darbo sąlygomis veiksmingoms prevencinėms priemonėms būtų teikiama pirmenybė ir tai gali nulemti daugiau profesinių ligų ir negalavimų.

Atrodo, kad raumenų ligos yra pagrindinė prastos žvejų sveikatos priežastis, turbūt dėl senėjimo ir sekinančių darbo sąlygų.

*9.1.2. Poveikis našumui, užimtumui ir konkurencingumui*

Apskritai valstybės narės nepateikia informacijos apie naujojo teisės akto poveikį našumui, užimtumui ir konkurencingumui.

### 9.2. Direktyva 92/29/EEB

*9.2.1. Įtaka nelaimingiems atsitikimams darbe ir profesinėms ligoms*

Prieš perkeliant direktyvą į nacionalinę teisę (šis laikotarpis sutapo su žvejybos laivyno mažinimu, taigi ir su darbuotojų bei nelaimingų atsitikimų skaičiaus sumažėjimu) kai kuriose valstybėse narėse jau buvo nacionalinės nuostatos, kuriose nustatyti lygiaverčiai arba griežtesni reikalavimai. Todėl, kaip ir Direktyvos 93/103/EB atveju, kiekybiškai įvertinti Direktyvos 92/29/EEB poveikį ypač sunku. Valstybės narės mėgina paaiškinti nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų atvejų mažėjimą, o jų Direktyvos 92/29/EEB poveikio vertinimai vienais atvejais yra prieštaringi, o kitais – tik nežymiai teigiami. Apskritai atrodo, kad direktyvos poveikis nedidelis, nors gairės dėl medicininės priežiūros, vaistinėlių ir mokymo turėjo pagerinti įgulos galimybę gauti medicininę priežiūrą.

*9.2.2. Poveikis našumui, užimtumui ir konkurencingumui*

Apskritai valstybės narės nepateikia informacijos apie naujojo teisės akto poveikį našumui, užimtumui ir konkurencingumui.

## 10. IŠVADOS

### 10.1. Direktyva 93/103/EB

Nors atrodo, kad rizikos lygis žvejyboje sumažėjo labiau nei darbo jėgos dalis daugelyje valstybių narių, ši profesija vis dar yra viena iš pavojingiausių ES, o 80 proc. nelaimingų atsitikimų laivuose įvyksta dėl žmogaus klaidos.

Vadovaujantis valstybių narių ir socialinių partnerių nuomone ir nepriklausomo vertinimo rezultatais, galima pateikti tokius siūlymus.

*10.1.1. Geresnės žinios*

Daugiau informacijos apie nelaimingus atsitikimus ir ligų atvejus žvejyboje yra ypač svarbus dalykas. Nors svarbu nustatyti pagrindinius pavojus, naudos galėtų duoti ir ne tokių rimtų nelaimingų atsitikimų registravimas pažangesnėmis elektroninėmis ryšio priemonėmis, taip pat orientacinio dažnų ligų bei jų priežasčių sąrašo sudarymas. Tai galėtų būti aptarta per sektorinį socialinį dialogą arba patariamajame komitete. Reglamento Nr. 1338/08 dėl Bendrijos statistikos apie visuomenės sveikatą bei darbuotojų sveikatą ir saugą įgyvendinimas gali apskritai pagerinti pranešimą apie nelaimingus atsitikimus darbe ir profesinių ligų atvejus.

*10.1.2. Geresnis komunikavimas, informavimas ir mokymas*

Dėl suskaidytos žuvininkystės sektoriaus struktūros, silpno profesinių sąjungų atstovavimo ir fatalistinio požiūrio, t. y. tradicinio požiūrio į jūrą kaip į pavojingą ir nenuspėjamą vietą ir rizikos kaip darbo dalies pripažinimo sunku veiksmingai teikti informaciją. Atstumas iki darbo vietos ir mažai sausumoje praleidžiamo laiko daugumai žvejų taip pat yra reali dalyvavimo kliūtis. Kampanijos, seminarai, leidiniai, interneto svetainės ir pan. šiame sektoriuje retai yra veiksmingos priemonės. Tai patvirtina valstybės narės ir daugelio šalių socialiniai partneriai, visų pirma tai pasakytina apie mažesnes įmones.

Šiame sektoriuje būtina kurti naujas ir geresnes bendravimo su žmonėmis sistemas. Taip pat itin svarbu įtraukti socialinius partnerius ES, nacionaliniu ir svarbiausia – vietos lygmeniu ir pamėginti paskatinti kultūrinius pokyčius. Svarbų vaidmenį šioje srityje taip pat galėtų atlikti sektorinis dialogas ir patariamasis komitetas.

Taip pat reikia daugiau pastangų mokymo srityje, daugiau dėmesio skirti mokymo medžiagos ir kursų pritaikymui žvejų profiliui ir galimybėms, o ne tik tam, kaip išgyventi nelaimės jūroje metu.

JK pabrėžė, kad dalyvavimas kursuose, rodos, priklausė nuo to, ar jie privalomi (arba turėjo tokiais tapti) ir nemokami, ir kad reikėjo atsižvelgti į poreikį užtikrinti, jog kursas buvo suprastas.

*10.1.3. Geresnės patikros*

Pagal pamatinės direktyvos 4 straipsnį valstybės narės privalo užtikrinti, kad ES teisės aktai darbuotojų saugos ir sveikatos srityje būtų visiškai įgyvendinami, visų pirma užtikrindamos tinkamas patikras ir priežiūrą. Veiksmingas Direktyvos 93/103/EB ir kitų šios srities ES direktyvų vykdymas visose valstybėse narėse yra ypač svarbus norint pagerinti ES teisės aktų laikymąsi, o tai padėtų veiksmingai sumažinti nelaimingų atsitikimų žvejybos laivuose ir profesinių ligų skaičių.

Kai kurios valstybės narės nori paskatinti didesnį darbuotojų atstovavimą ir kiekviename uoste sukurti atstovavimo sistemas, siekdamos įtraukti mažesnius laivus ir skatindamos kolektyvines derybas šiame sektoriuje kaip priemonę darbo sąlygoms gerinti. Turėtų dalyvauti profesinės sąjungos ir į profesines sąjungas nesusibūrę darbuotojai.

ES lygmeniu reikia rasti praktinių, realių būdų pagerinti su patikromis susijusią padėtį, nes atrodo, kad jos neduoda patenkinamų rezultatų. Tam gali prireikti sužinoti, ką valstybės narės

daro patikrų, konsultavimo ir mokymo srityje, siekiant pasidalyti geriausia patirtimi, įtraukiant Vyriausiųjų darbo inspektorių komitetą (angl. SLIC)[34], paskatinant nacionalines darbo inspekcijas skirti šiam sektoriui daugiau dėmesio ir apsvarstyti bendradarbiavimo su kitomis inspekcijomis, visų pirma, kai taikytina, techninėmis ir sveikatos inspekcijomis formas.

*10.1.4. Finansavimas*

Daugelis iš paminėtų sunkumų, visų pirma tų, su kuriais susiduria mažų laivų savininkai, susiję su laivų įrangos gerinimo kaina. Kelių valstybių narių patirtis parodė, kad tokio gerinimo finansavimo paramos priemonės yra veiksmingos. Todėl valstybės narės raginamos keistis gerąja patirtimi šioje srityje. Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūra galėtų skatinti tokius patirties mainus. JK pasiūlė užtikrinti, kad jei išteklių laivo įrangai gerinti skiria kompetencijos saugos srityje neturintis subjektas, tokius pokyčius pirmiausia turėtų patvirtinti įgaliojimus saugos srityje turintis subjektas.

*10.1.5. Bendroji žuvininkystės politika*

Sveikos žuvų atsargos ir aplinkos požiūriu tausi žvejyba yra ilgalaikio ekonominio tvarumo sąlyga. Pelninga žvejybos veikla yra geriausia laivų saugos ir darbo sąlygų atitikties griežtiems standartams garantija.

Šiuo metu persvarsčius BŽP[35] siūloma galimybė aplinkos, socialiniu ir ekonominiu požiūriu geriau integruoti žvejų saugos ir gyvenimo sąlygų laivuose gerinimo tikslą ir bendrą tausios žvejybos veiklos tikslą.

*10.1.6.* Direktyvos 93/103/EB taikymo sritis

Trumpesni nei 15 m laivai sudaro didžiausią laivyno dalį ir juose įvyksta daugiau nelaimingų atsitikimų. Kalbant apie Direktyvos 93/103/EB taikymo srities išplėtimą, siekiant apimti šiuos mažesnius laivus, kad ji būtų taikoma daugiau laivų ir žvejų, pamatinė direktyva ir atitinkamos atskiros direktyvos visos taikomos visiems laivams, įskaitant trumpesnius nei 15 m ilgio. Todėl reikėtų gerinti pamatinės direktyvos ir atskirų direktyvų taikymą. Didesnis ekonominis spaudimas žvejybos pramonei, atsirandantis, pvz., dėl mažėjančių išteklių, griežtesnių kvotų ir didėjančių kuro kainų, nulemia poreikį plėtoti priemones, kurios galėtų padėti mažiems laivams veiksmingai ir nedidelėmis papildomomis sąnaudomis įgyvendini esamas saugos ir sveikatos apsaugos priemones.

Vienas iš būdų pagerinti šių direktyvų įgyvendinimą yra ES lygmeniu parengti praktinį neprivalomą vadovą trumpesniems nei 15 m laivams, siekiant išaiškinti kai kurias pagrindines sąvokas ir padėti visiems dalyvaujantiems asmenims laikytis savo įsipareigojimų pagal pamatinę direktyvą ir atskiras direktyvas.

Kartu turėtų būti sudaryta Patariamojo komiteto darbo grupė, kuri teiktų patarimus, ar, be kitų priemonių, galinčių pagerinti esamų direktyvų taikymą, siekiant pagerinti sveikatos ir saugos

---

[34] 1995 m. liepos 12 d. Komisijos sprendimas 95/319/EB, kuriuo įsteigiamas Vyriausiųjų darbo inspektorių komitetas (OL L 188, 1995 8 9, p. 11).

[35] 2008 m. pradėta persvarstyti BŽP, siekiant padaryti ją veiksmingesnę, užtikrinant Europos laivynų ekonominį gyvybingumą, išsaugant žuvų išteklius, integruojant ją ir laivybos politiką bei užtikrinant geros kokybės maistą vartotojams, žr. http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/review_en.htm.

apsaugą mažuose žvejybos laivuose, reikia apsvarstyti papildomas priemones, visų pirma galimybę iš dalies pakeisti Direktyvą 93/103/EB, siekiant išplėsti jos taikymą trumpesniems nei 15 m laivams.

Apibendrinant nacionaliniu ir (arba) ES lygmeniu reikalingos tokios priemonės:

- Komisija kartu su Patariamuoju komitetu turėtų parengti neprivalomas priemones (gaires) mažiems žvejybos laivams;
- turėtų būti sudaryta Patariamojo komiteto darbo grupė, kuri patartų, ar reikia svarstyti papildomas priemones, skirtas gerinti apsaugą mažuose žvejybos laivuose, visų pirma Direktyvos 93/103/EB dalinį pakeitimą;
- darbo grupė taip pat galėtų išnagrinėti būdus, kaip pagerinti bendravimą su žvejais informavimo ir mokymo sveikatos ir saugos darbe srityje;
- SLIC galėtų apsvarstyti, ar nereikėtų pradėti ES patikros kampanijos, kaip žvejojama ir gydoma laivuose visose 27 valstybėse narėse, ir inspekcijoms keistis geriausia patirtimi; ši kampanija taip pat galėtų padėti glaudžiau bendradarbiauti techninėms ir darbo inspekcijoms;
- Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūra turėtų apsvarstyti sąmoningumo didinimo priemones dėl nelaimingų atsitikimų ir ligų prevencijos žvejybos sektoriuje, daugiausia dėmesio skirdama mažiems žvejybos laivams;
- valstybės narės turėtų kaip savo darbuotojų sveikatos ir saugos nacionalinių strategijų dalį apsvarstyti specialias žvejybos sektoriuje savarankiškai dirbančių darbuotojų informavimo iniciatyvas.

### 10.2. Direktyva 92/29/EEB

Iš vertinimo aiškiai matyti, kad nuotolinėms konsultacijoms gali būti taikomos naujosios e. technologijos, siekiant gerinti nelaimingų atsitikimų ir ligų prevenciją bei darbuotojų sveikatos apsaugą.

Siekdama tik techniškai pritaikyti direktyvos priedus prie technologinės pažangos, Komisija, vadovaudamasi Direktyvos 92/29/EEB 8 straipsnyje nustatyta procedūra, atsižvelgusi į valstybių narių ataskaitose pateiktus siūlymus, pateiks siūlomų priemonių projektą iš valstybių narių atstovų sudarytam komitetui.

Apibendrinant nacionaliniu ir (arba) ES lygmeniu reikia imtis tokių veiksmų:

- savanoriška e. technologijų plėtra;
- sušaukti Techninės pažangos komitetą, siekiant pritaikyti Direktyvos 92/29/EEB priedus.